

УДК 17.023.34:11Ш64

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.54.15>

ФЕНОМЕН ЩАСТЯ В ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИХ ВИМІРАХ БУТТЯ

Ольга Широка

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики,
кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики
вул. Пирогова, 9, 01601, м. Київ, Україна*

В статті досліджується важливість феномену щастя як для особистості, так і для суспільства. Також це стосується ситуації сучасного воєнного стану. Звертається увага на процес розгортання щастя людини в різних екзистенціальних вимірах буття з точки зору філософської антропології як метаантропології – вчені про буденні, граничні і метаграничні виміри. Аналізується трансформація свідомості людини до можливості критичного самоусвідомлення і більш детального планування наслідків своєї діяльності. Осмислюється зв'язок щастя і людяності, гуманістичного мислення і відношення до Інших як до себе та інших моральних цінностей людини. Наголошується важливість розвитку творчого підходу для опанування цілісного і системного мислення людини, яка бере відповідальність за своє життя на себе. Саме це і дає максимальний вплив на свій стан життя та допомагає виходити на рівень авторського підходу до своїх потреб і бажань, переводячи їх із категорії проблем до категорії завдань. Такий розвиток самосвідомості приводить не тільки до зрілої соціалізації в суспільстві, а і до розвитку активної громадянської позиції, що згодом, поширюючись, переростає в наявність суб'єктності країни. Наявність і розвиток у людини філософського світогляду допомагає мислити більш критично, глибоко та самостійно і вибудовувати повноцінний діалог як із собою для усвідомлення своїх думок і вчинків, – так і з іншими в суспільстві. І саме можливість творчо знаходити конструктивні рішення між всіма учасниками соціуму і є процесом максимальної оптимізації процесів в країні і в долі самої особистості, що і приводить до максимального рівня щастя і задоволення життям.

Ключові слова: щастя, людяність, особистість, людина, суспільство, совість, свідомість, самосвідомість, усвідомлення, творчість, діалог, громадянська позиція, суб'єктність, конструктивність, філософська антропологія, метаантропологія, буденне буття людини, граничне буття людини, метаграничне буття людини, фелічологія.

І все кружляє в дивній круговерті,

Саме собі шукає опертя.

І є природа. І немає смерті.

Є тільки різні стадії буття.

Ліна Костенко «Заходить сонце за лаштунки лісу»

В нашому воєнному сьогоднішньому стані тема щастя не є особливо поширеною і, як здається, є не на часі. На перший план буття виходять задачі захисту країни від ворога і виживання в умовах прямої агресії та небезпеки, проблеми повсякденного буття, яке змішане із тривогами, смертю, руйнуванням не тільки здоров'я, домівок, роботи – а ще і з руйнацією сімей, самого життя і всієї світоглядної картини. Тому так важко пристосовуватись до трагедій і невизначеності, що зовсім не сприяє нашому щастю.

Але тема щастя все одно залишається однією з найголовніших для людини. Саме рівень щастя є індикатором свідомості людини, рівня відповідальності та усвідомлення

себе і своїх можливостей, розуміння різних людей, усвідомлення суспільних процесів і цілісності картини буття. Саме відсутність мінімально необхідного рівня щастя і є причиною всіх цих жаклих подій, пов'язаних із війною, тому що щаслива людина сфокусована на процесі творчої реалізації своїх задумів, доброзичливо і ефективно комунікує з суспільством і не бачить ніякого сенсу в тому, щоб заставити силоміць оточуючих жити по-іншому.

Щаслива людина розуміє важливість вільного життя, конструктивності, різноманіття думок і завжди обирає можливість гуманістичного діалогу з Іншими. У щасливої людини є багато енергії, вона завжди бажає поділитися своїм станом з людьми навколо, і тому ні психічно, ні фізично не хоче приносити іншим розлад і горе, а тим паче – вбивати, катувати і руйнувати. Тому щастя є «червоною ниткою», що пролягає крізь свідомість людини і вказує на її реальні цінності, які є причиною її особистої волі та дій, і які вона намагається захищати. Якщо у цьому «наборі» цінностей немає місця для людяності і гуманізму, – то самі найкращі прояви стають причинами нещастя і біди як для інших, так і для неї самої.

Зв'язок людяності і щастя в бутті людини має прямий характер і найбільш впливовий, але він не є очевидним для більшості людей, тому що людяність завжди пов'язана із співчуттям, а це значить, що людина може переймати не тільки радість і позитивні емоції, а і відчай, біль і негативні емоції інших. Тому є деякі діалектичні протиріччя в розумінні цих станів буття і розумінні що робити далі.

Ми як вид і екзистенціально, і еволюційно сформовані за принципом отримання радості і позитивних емоцій. Тому все, що ми робимо, в тій чи іншій мірі відповідає саме цій меті. Кожна людина народжена для щастя, але дивлячись на наше розуміння і дії – це не завжди досягається в нашому бутті, тому що є різниця між поняттями «щастя», «радість», «задоволення», і ще більше різниці в тому, як ми досягаємо їх. Тому так важливо розвивати особистісне розуміння себе і процесів життя навколо, мірилом чого є набуття ціннісних моральних переконань людини.

Ще один важливий фактор є в тому, що ми вижили в процесі еволюції по соціальному типу виживання, тому що в такому вигляді рівень виживання був важливішим: а саме, вище був рівень безпеки від хижаків, ворогів, і в моменти природних катаклізмів, вище було забезпечення себе ресурсами, їжею, вище можливість виховувати молоде покоління, краще розвивалася взаємодопомога і спілкування один з одним, тощо. Тому можна сказати, що природно вид *homo sapiens* сформувався завдяки конструктивній творчій взаємодії людей, і це стало причиною більш високого рівня виживання учасників таких груп в зрівнянні з тими одинаками, які, можливо, жили десь поруч. Також це дозволило нашому виду в деякому вигляді вигравати конкурентну боротьбу в зрівнянні з іншими видами на планеті.

Тому ці два паралельних процеси в розвитку особистісного розуміння життя і конструктивності оточуючого соціуму напрямують до рівня щастя людини.

Ми бачимо, що якщо суспільство не додає можливостей людині жити більш щасливо, то зникає сама по собі необхідність в існуванні як суспільства (саме такого – і воно розпадається), так і соціальної комунікації в такому суспільстві. Наприклад, якщо людина не може себе почувати в безпеці, не може захистити своїх дітей, своє здоров'я, то частина населення залишає рідних, домівку, роботу і йде захищати країну. Інші присвячують життя допомозі людям в скрутній ситуації, будучи волонтерами. А ще інші не в змозі вижити і зберегти життя і здоров'я своє і своїх дітей на батьківщині і їдуть за кордон або просто переміщуються в більш безпечні регіони. Але все одно небезпека і тривога торкається кожного. До речі, саме до такого розладу і намагається довести наше суспільство

ворог. Але до процесів руйнації соціуму призводять не тільки війна і ворожі деструктивні дії зовні країни, але і недорозвиненість самого мислення і внутрішнього світу громадян, їх недалекоглядна позиція, і як наслідок, – деструктивна політика, економіка, громадські взаємовідносини і поведінка в соціумі. Все це і призводить до міграції і пошуку нових можливостей і ресурсів, для більш кращого чи комфортного життя. Тому дуже важливим є гуманістична складова суспільних процесів, щоб кожна людина в суспільстві могла себе почувати вільно і зрівноважено, розуміючи свої можливості для розвитку і життя. І це мова про сутнісне розуміння життя, сенсів і цінностей, яке цікавило людей ще з прадавніх віків.

Наприклад, за легендою давньогрецький філософ Діоген ходив вулицями міста із запаленим ліхтарем. А коли його питали, кого він шукає – то він відповідав, що Людину.

Тому важливо розібратися, що саме робить нас людьми? За якими параметрами ми визначаємо, кому можна в житті вірити, а кому ні? Адже саме це є одним із найважливіших питань у побудові власного щастя в житті. Нам для життя потрібні інші люди навколо, потрібне їх розуміння нас, потрібна їх допомога, потрібні рідні та близькі люди, друзі, колеги, взагалі добрі люди довкола. Наприклад, дуже важливо – до якого лікаря ми попадемо, коли захворіємо. Важливий рівень людяності вчителів у відношенні до наших дітей, бо і від цього залежить психічний і фізичний їх розвиток в майбутньому. Важливо розуміти – хто саме у нас сусіди, а ким є колеги на роботі, тому що ми кожен день з ними спілкуємося і вирішуємо наші питання і потреби. Важливо зрозуміти душу рідних і близьких людей. Навіть є проблемою вибрати морального і професійного адвоката, юриста в моменті потреби, а тим більше мати неабияку вдачу потрапити до чесного судді... І таких прикладів – безліч, – аж до вміння обирати президента в країні і команди чиновників для виконання провладних функцій. А зараз це ще має наслідки в умінні провладної системи вибудовувати державну командну вертикаль для захисту всієї нашої країни і нашого життя, зокрема. І це все цілком і повністю напряму впливає на наше життя.

Кількість населення в місцях нашого проживання стає все більшим, і тому вибір у нас збільшується. А наше завдання – в усвідомленні людей навколо, ступеню їх людяності і свідомості, що є важливим, як і в минулих епохах. Саме цим пронизані всі наші прагнення і дії в суспільстві, незалежно від сфери нашого прояву, країни, нації чи клімату. Саме цю задачу можна назвати «золотою жилою філософії» – ключем, який відкриває найсуттєвішу кількість проблем і завдань сьогодення.

Також усвідомлення своїх внутрішніх бажань і поведінки має пряме відношення до людяності і до щастя людини. Нам потрібно бути конструктивними, щоб люди сприймали нас позитивно і могли нам довіряти. Саме необхідний рівень людяності, гуманізму визначає людину як Людину і є основним параметром у вирішенні цього питання.

Н. Хамітов пише, що «гуманізм – світоглядна установка, що визначає відношення до будь-якої людини як до унікальної особистості, яка має право на творчу самореалізацію та полегшення страждань, пов'язаних із колізіями людської природи та пов'язаних із завершеністю людського життя» [3, с. 105]. Сам гуманізм спрямований внутрішньо на процес мислення, а людяність проявляється саме на практиці, в діях людей, коли результатом взаємодій у оточуючих навколо росте рівень щастя і еволюційної самосвідомості, совісті, людяності. Це взаємопов'язано і відтворюється в рівні буття людини.

Більш докладне дослідження про екзистенціальні межі буття людини пропонує Н.В. Хамітов в метаантропології – сучасній філософській методології. Він зазначає: «Метаантропологія в строгому сенсі як філософія трансцендування може бути визначена в якості філософської теорії про межі буття людини, його екзистенціальні виміри, умови комунікації у цих вимірах і архетипові основи цивілізації та культури» [3, с. 16].

Метаантропологія є вченням про екзистенціальні виміри людського буття, які визначаються спрямованістю волі до самозбереження і продовження роду у буденному бутті, до пізнання і творчості або до влади у граничному бутті, до свободи, любові та співтворчості – у метаграничному бутті [4].

Оскільки у кожної людини в залежності від її життєвої мети, виховання, самовиховання, вміння пізнавати світ формується певна домінанта волі – то і розуміння супутніх понять із духовної сфери також мають свої розбіжності. Поняття щастя в цьому має одну із самих показових характеристик та залежить від рівня самосвідомості індивіда, що і втілюється у розумінні домінуючої волі. Розглянемо їх.

Поняття щастя в буденному вимірі буття розуміється з точки зору буденного життя людини, коли людини вистачає волі тільки на фізичне і психологічне самозбереження та на родові програми поведінки. «Буття буденне, – пише Назіп Хамітов, – це ключове поняття метаантропології, що означає вимір людського буття, яке є результатом реалізації волі до самозбереження та волі до продовження роду. У результаті буденне буття людини в метаантропології трактується як родове та цивілізаційне буття» [4, с. 68]. Саме тут робиться акцент на задоволенні своїх елементарних матеріально-біологічних базових потреб, як то, – потреба в безпеці і захистку, потреба забезпечувати себе їжею, теплом, одягом, комфортом, місцем проживання, працевлаштуванням для забезпечення себе, контролем свого здоров'я, можливістю відпочивати і обновлювати запас своїх сил, прагнення мати сім'ю, продовжувати рід. Це навіть може бути потреба в спілкуванні на своєму рівні, потреба в свободі пересування – тощо. Але задоволення таких потреб мають ілюзорний характер, тому такий рівень щастя не можна назвати справжнім, бо спливає це задоволення дуже швидко і згодом знову знаходяться потреби матеріально-біологічного характеру, які штовхають на пошук засобів їх забезпечення. І це створює замкнуте коло, тому що людина не насичується радістю і проявляється внутрішня фрустрація, пустота, коли немає усвідомлення для чого це, нема розуміння моральних цінностей, самоповаги, глибинного задоволення. Тому таке щастя можна цілковито назвати псевдо-щастям. Взагалі це рівень буття має саме споживацький характер, і тому це мало стосується щодо глибинних інтересів інших людей, і вони мало звертають уваги на тих, кому вони байдужі по суті.

Наступний вимір буття – граничний, – має більш проявлений характер в особистій реалізації, діяльності, і тому щастя вже має зв'язок з його цінностями. У Н. Хамітова є таке пояснення: «На відміну від буденного буття, буття граничне є вимір людського буття, в якому відбувається свідомий вихід за межі буденності з її безособовою гармонією в екзистенціальний простір, де людина актуалізує особистісні ознаки, стаючи одночасно відкритою світові та самотньою по відношенню до нього... Проте граничне буття є тим виміром людського буття, в якому відбувається не тільки посилення самотності, а й з'являється можливість дійсного виходу за її межі. Це означає включення у процеси творення та сприйняття культури. У граничне буття людина виходить завдяки реалізації волі до влади – з одного боку, і волі до пізнання та творчості, – з іншого. Це закладає екзистенціальну основу суперечливості граничного буття» [4, с. 69].

Таким чином, щастя у граничному вимірі буття має вже більш складний характер, бо до потреб людини додаються воля до пізнання, воля до творчості та воля до влади. Це виявлення своєї волі в світоглядному сенсі, тому люди більше вчать, більше працюють з особистою ініціативою, частіше настає криза світоглядного характеру з деяким бажанням відштовхнутись від інтересів споживацького суспільства, є певні цілі до проявів в суспільстві, бажання зробити наголос на своєму баченні, організації процесів і навіть контролю

подій, на спрямованості до влади чи можливості особистої творчості – татому в розуміння щастя додаються самеці потреби. Можна назвати такий рівень буття бунтарським, більше проявленим особистісно, коли людина шукає себе, своє розуміння, намагається відтворити світоглядну картину і осягти свої потреби і мрії в житті. Також іде процес інтеграції із людьми навколо і суспільством, збільшується коло задач, тому потреби стають більш різноманітними і об'ємними, що спонукає більше вчитися, активніше пізнавати життя, вирішувати питання субординації і влади. І тільки в намаганні знайти більш конструктивні рішення – виходити на особистісну творчість, духовне проявлення себе.

Якщо на цьому етапі у людини немає цінності гуманістичного підходу до життя, людяності, конструктивності – тоді вона застряє на рівні проявленості волі до влади, і це стає основною метою. Така зацикленість знову повертає до забезпечення саме своїх потреб інстинктивного характеру, але тепер вже це відбувається за допомогою набутих знань, які несуть прояв поінформованості у процесі досягнення волі до влади і ще не несуть в собі волі до пізнання істини, яка проявляється в людях більш конструктивного типу мислення. Також характерним на цьому етапі є підхід людини з волею до влади в тому, що вона свідомо не просто користується допомогою інших, а і маніпулює ними і тому інші стають для неї тільки знаряддям для досягнення своїх цілей. Але це знову відкидає особистість в поле замкненого кола, коли інші люди стають головними чинниками свого благополуччя, і тому це може приносити задоволення на якийсь час, але його знову не вистачає і потрібно знову продовжувати гонку за позитивними емоціями в житті. Знання і творчість у такому випадку стають інструментами волі до влади і тому мають тільки вузькоспеціалізоване застосування.

Наприклад, неможливо відчувати глибоко щастя, якщо людина розуміє, що вона щось робить не так, не конструктивно до іншої людини чи людей, завдає біль і страждання. Більшість особистостей в таких випадках відчують муки совісті, провину, і це завжди пригнічує, поки людина не знаходить засіб, яким вона може компенсувати іншим заподіяне зло. Це не завжди буває свідомо, тому що для усвідомлення своїх дій вже треба мати навички філософського аналізу реальності, що буває нечасто, але завжди такі дії впливають на саму людину, екзистенційний стан, на імунітет, здоров'я, навіть якщо здається, що пам'ять про такі події захована глибоко і витіснена із роздумів про сьогоднішній день.

Якщо рівень усвідомлення своєї деструктивної поведінки дуже низький, то може здаватися, наприклад, що ніяких мук совісті особа не відчуває і байдуже та нібито легко ставиться до інших, але це ще не означає, що така особа щаслива, тому що неможливість глибоко і об'ємно розуміти свої потреби та інших людей, поверхнево і зверхне ставлення до них не дає розуміти в певній мірі оточуючі процеси і людей, і тому такі людине можуть приймати досить усвідомлених конструктивних рішень, не можуть досягати більш суттєвих результатів в будь-якій сфері життя. І оточуючі люди, відчуваючи в діях зневагу до їх особистості, – не можуть повноцінно захопитись такою особистістю і по справжньому поважати, цінувати і любити її.

В протилежність такого підходу вихід світогляду на критичне, чесне, самостійне усвідомлення себе дає поштовх до пошуку конструктивних рішень в творчості, що і приносить переживання більшого рівня радості, окриленість новими надіями і відкриттями, натхнення, багатство екзистенціальних переживань, ентузіазм і невичерпний оптимізм. Мислення стає все більш цілісним і системним, більш гармонійним і відкритим для людей, спрямовується до філософського світогляду, розвивається в більш глибокому розумінні щастя, коли людина знаходить саме для себе, свого життя цінність інших людей і душевно-духовних якостей, які і приводять її до щастя, любові і свободи.

Творчість стає основним інструментом, який відкриває людині духовний світ і насагу до життя. Цікаво, що в такому випадку люди більше залежать саме від себе, від свого виховання та креативності, і тому перестають шукати і видавлювати з інших визнання їх заслуг та унікальності, турботи та поваги, тому що вони вже знають, що вони зробили, як живуть, скільки зусиль вони вкладають в це, які цінності мають, і за що вони поважають самі себе. З'являється справжня внутрішня гордість за своє вчинки і життя, і це виховує гідність Душі і Духа. Це все має пряме відношення до переживання людиною радості і щастя, і таких моментів стає все більше і більше.

Також конструктивне прийняття і реалізація в соціумі – одні з основних підстав для розвитку цього соціуму. Тому все, що пов'язано із людяністю – завжди нами сприймається як щось приємне, красиве, дає самоповагу і повагу від інших, дає глибоке задоволення і щастя в житті. Найбільш розгорнуто ефект краси людини досліджує С. Крилова [2].

Коли воля до пізнання, творчості або влади виштовхують людину з буденності, – це дає загострення відчуттів і приводить до пошуку додаткових сенсів. Взагалі ці категорії цінностей зазвичай зв'язані між собою, тому що пізнання дає поштовх до творчості, і це відтворюється і у появі влади також. Ав деякому вигляді ці зв'язки проявляються у зворотніх напрямках. Тому людина виходить за межі буденного і опиняється вже у нових межах свого внутрішнього світу граничного виміру. Світоглядна цілісність у переході з одного виміру буття в інший втрачається, і тому людина переживає екзистенційні кризи, коли в минулому їй не вистачає сенсів, а нові ще не відкриті і не підпорядковані в достатній кількості. Тому потрібно ще більше вчитись, бути відкритим до людей, відчувати свою єдність з ними і світом, відчувати свою особистість, цінність, незамінність, проявленість і реалізованість. Якщо людина бере напрям на конструктивне здолання своїх завдань – вона розвивається як особистість і спрямовує свою волю до пошуку свободи та любові, що і виводить її до метаграничного виміру буття.

Н. Хамітов описує цей вимір так: «Метаграничне буття людини є вимір людського буття, в якому відбувається вихід за межі буденного буття з його безособово завершеністю і граничного буття з його незавершеністю і усвідомленою екзистенціальною відокремленістю... до буттєвого виміру, в якому відбувається поєднання свободи та любові, що трансформує творчість у співтворчість та буттє-творення. Саме тому людина в метаграничному бутті долає межі і буденного, і граничного буттєвих вимірів, набуваючи при цьому гармонію, про яку у буденності є лише натяк, і передчуття якої дано у дисгармонії граничних станів людини» [4, с. 37].

Щастя для людини в метаграничному вимірі буття полягає вже в потребах більш вищого характеру. Це і в любові до людей навколо, до світу, в розумінні людяності, щоб всім навкруги було добре, тому справжня Любов завжди має відгук у Душі у виді глибинної подяки і вдячності від оточуючих. Стрімка жага до істини охоплює сутність, і в неї є гостра потреба. Є глибинне розуміння свого еволюційного шляху, і тому зрозумілі страждання і бажання інших людей, є відкритість до них для конструктивної співтворчості і співпраці, орієнтир на гармонійну організацію життя, вищі духовні цінності. Самі по собі люди для них також є особливою цінністю. Їх воля – це воля борців, і в поняття щастя для них входять цінності справжніх найбільш розвинутих людей з високим рівнем самоусвідомлення і прийняття, поваги до Інших в гармонічному спів-творчому єднанні з Іншими. Щоб жити весь час в такому запальному режимі – треба бути людьми з великою кількістю конструктивної душевної енергії і розуму, які гармонійно вибудовують баланс між колективними і особистими цілями, між здоровим егоїзмом і мудрим альтруїзмом. Особистості метаграничного рівня буття завжди шукать світоглядний творчий філософський діалог – як із собою,

так і з Іншими, із суспільством навколо. Вони створюють нову тканину душевно-духовної сутності взаєморозуміння в суспільстві, що дозволяє жити ще більше щасливо, яскраво і цікаво. Думаю, що найкраще наше майбутнє – в єднанні і співпраці таких людей.

Тому при цілісному підході до переживання людиною щастя треба визначати екзистенціальний рівень буття людини як особистості, так і рівень буття інших людей, з якими ми спілкуємось або від рішення яких залежить наше життя. І чим більший масштаб конструктивного впливу має людина, тим більші вимоги ставить життя до її рівня усвідомлення буття, і тим більше це приводить до розвитку суспільства і суб'єктності країни.

Фелічологічна формула щастя (де «felicho» – «щастя»), яку актуалізував Ю. Давидов, і яку я досліджую – має водночас і коротку, компактну форму у вигляді математичної формули, яка має практичне призначення для розвитку людини, а також має комплексний характер, в складі якої входять параметри, що виводять на рівень людяності, і це є найбільш характерним для досягнення щастя, тому що повністю залежить від волі людини і від напрямку цінностей її буття. А це вже є ознаками світоглядного капіталу особистості, яке повністю залежить від сприйняття світу, критичності і креативності мислення, від рівню усвідомленості себе і дійсності. Інші параметри хоча також залежать від людини, але в деякій мірі залежать саме від прояву суспільного прошарку або якихось особистих обставин непереможної сили, генетики тощо [1]. Тому маю надію, що вона буде нам у пригоді.

Список використаної літератури

1. Давидов Ю. Що робити? Або Теорія Щастя. 3 т. 2005. 205 с.
2. Крилова С. Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід соціальної та культурної мета антропології і андроген-аналізу: монографія. Видання 3-є, перероблене і доповнене. К.: КНТ, 2022. 563 с.
3. Філософська антропологія словник, під ред. Н. Хамітов, С. Крилова, Т. Розова, С. Мінева, Т. Лютий. К.: КНТ, 2020. 472 с.
4. Хамітов Н.В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 4-е видання, виправлене і доповнене. Київ: КНТ. 2022. 405 с.
5. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини. Видання 5-є, виправлене і доповнене. К., 2017.

THE PHENOMENON OF HAPPINESS IN THE EXISTENTIAL DIMENSIONS OF BEING

Olha Shyroka

*Dragomanov Ukrainian State University,
Educational and Scientific Institute of Philosophy and Educational Policy
Department of Social Philosophy, Philosophy of Education and Educational Policy
Pyrohov str., 9, 01601, Kyiv, Ukraine*

The article examines the importance of the phenomenon of happiness both for the individual and for society. This also applies to the situation of modern martial law. Attention is drawn to the process of unfolding human happiness in various existential dimensions of being from the point of view of philosophical anthropology as meta-anthropology -the science of ordinary, boundary and meta-boundary dimensions. The transformation of human consciousness to the possibility of critical self-awareness and more detailed planning of the consequences of one's activity is analyzed. The connection between happiness and humanity, humanistic thinking and attitude to others as to oneself and other moral values of a person is understood. The importance of developing a creative approach to mastering the holistic and systemic thinking of a person

who takes responsibility for his life is emphasized. This is what gives the maximum impact on one's state of life and helps to reach the level of an author's approach to one's needs and desires, transferring them from the category of problems to the category of tasks. Such development of self-awareness leads not only to mature socialization in society, but also to the development of active citizenship, which later, spreading, develops into the presence of the subjectivity of the country. The presence and development of a philosophical worldview in a person helps to think more critically, deeply and independently and to build a full-fledged dialogue both with oneself for awareness of one's thoughts and actions – and with others in society. And it is the ability to creatively find constructive solutions between all members of society that is the process of maximum optimization of processes in the country and in the destiny of the individual himself, which leads to the maximum level of happiness and satisfaction with life.

Key words: happiness, humanity, personality, man, society, conscience, consciousness, self-awareness, awareness, creativity, dialogue, civic position, subjectivity, constructivism, philosophical anthropology, meta-anthropology, ordinary dimension of being, boundary dimension of being, meta-boundary dimension of being, felichology.